

© NEW **folk** SOUNDS

© Stichting Janvool, niets van deze website mag worden overgenomen
of gekopieerd zonder nadrukkelijke toestemming van de redactie.

De Friese fado van NYNKE LAVERMAN

Afgelopen zomer is er in Friesland een bijzondere cd uitgegeven. Nynke Laverman heeft in navolging van de fado zangeressen een cd opgenomen met gedichten, vertaald in het Fries en uitgevoerd in de stijl van deze beroemde Portugese zangstijl. De cd werd door de media positief ontvangen en inmiddels is Nynke dan ook bezig met een theatertour, waarin ze de liederen op het podium tot leven brengt. Geïntregeerd door deze wonderlijke combinatie van taal en muziekstijl, zocht ik contact met haar voor een introductie op haar cd *Sielesâlt*.

Tekst: **Eelco Schilder** Foto: **Henri Vos**

Hoe heb je de Fado leren kennen, wat maakt dat deze muziek je zo boeit?

Ik hoorde voor het eerst van de fado toen ik op mijn 15e in de bioscoop zat en naar Primal Fear keek. De Portugese zangeres Dulce Pontes zong daarin de soundtrack en die stem raakte me meteen zo enorm dat ik cd's ben gaan kopen en vervolgens ook cd's van andere fado-zangeressen, zoals Mariza en uiteraard Amália Rodrigues. Jarenlang heb ik daar alleen naar geluisterd, maar nooit de stap gezet naar het zelf zingen ervan. Ik had toch heel sterk het idee dat je, om de fado goed te kunnen zingen, toch minstens in Lissabon geboren en getogen moest zijn. Maar het had me wel zodanig geraakt, dat ik er steeds mee bezig bleef. Fado is muziek waaraan je hoort dat ie uit een pure bron komt. Het is uit je tenen je verlangen, je verdriet, je liefde uitschreeuwen. De melancholie die over de harmonieën ligt ontroert me altijd. Het leek me geweldig om die ontroering zelf ook te weeg te kunnen brengen bij mensen. Toen ik de cd Cristina *Branco canta Slauerhoff* hoorde, wist ik ineens hoe ik de fado dichter naar mezelf toe kon trekken; namelijk door de gedichten van Slauerhoff in mijn moedertaal, het Fries, te vertalen en ze te zingen op de daarvoor gemaakte fado-muziek. Op dat moment was ik net afgestudeerd op de Kleinkunst academie en maakte ik met een aantal jonge makers de voorstelling *Angela Vicario*. Gezien het verhaal van die voorstelling moest daar een fado in. Toen heb ik dus voor het eerst een fado op het podium gezongen (in het Portugees) en dat was voor mij ook een soort test; kijken of het de reacties van het publiek zou overleven. Gelukkig waren die reacties zeer enthousiast en ben ik mijn plan voor een theaterconcert met Friese fado's verder uit gaan werken.

Je hebt ervoor gekozen de liederen niet in het Portugees te zingen maar in het Fries. Vanwaar deze keuze?

Ik heb voor het Fries gekozen, omdat het mijn eerste taal is. Ik ben van mening, dat je iets het beste kunt overbrengen in je eerste taal, omdat je daarin exact elke betekenis van elk woord proeft, en emotioneel komt die taal ook het dichtst bij. De combinatie met de fado leek me erg interessant en ik had ook meteen het gevoel dat het klopte. Fries is erg poëtisch en toch ook rauw én het is een lekkere zangtaal.

Maar Friesland heeft zelf toch ook een rijke muziektraditie, waarom dan niet helemaal voor de Friese muziek gekozen?

Wat betreft die rijke Friese muziektraditie...die heb ik nooit echt als rijk ervaren om eerlijk te zijn... en erdoor aangetrokken voel ik me al helemaal niet. De taal, de verhalen en de poëzie inspireren me erg, maar de Friese muziek? Nee. Toch teveel hoempa. De taal is dan ook de enige echte link met de Friese cultuur (ja, en ikzelf dan natuurlijk), de muziek is Portugees, de arrangementen van ons, en de thema's en emoties in de gedichten universeel. Het is mooi om te merken dat de Friezen en ook de Hollanders net zo melancholisch en gepassioneerd zijn als de Portugezen, alleen zit dat minder aan de oppervlakte. Als ze dan door onze voorstelling toch geraakt zijn, is dat erg mooi. Ik was erg verrast en blij met de positieve reacties in Friesland, maar dacht ook: zij verstaan natuurlijk die mooie gedichten. In Amsterdam verstonden mensen er geen woord van, maar ze waren net zo geraakt door de emotie die in de muziek zit. Die is dus universeel. Ik heb van de zomer een week in een fado-café in Lissabon gezongen, in het Portugees én in het Fries. Vond ik erg spannend, want ik weet hoe kritisch de puristen daar zijn. Maar het onthaal was erg warm. Waar ik achter kwam is dat ook hun norm niet je taal of je nationaliteit is, maar of je het

'fado-gevoel' hebt en kunt overbrengen.

Hoe ben je tot een selectie van materiaal gekomen? Er is zoveel aanwezig, zeker in deze tijd dat de Fado enorm populair is.

Ik heb de keuzes gemaakt op de muziek die ervoor gecomponeerd was; dat is toch het allereerste wat me aanspreekt of niet aanspreekt. Vervolgens natuurlijk op waar het gedicht over ging. Zo heb ik uiteindelijk zeven van de gedichten van Slauerhoff vertaald. Daarna heb ik een muzikale bezetting gekozen, die anders is dan die van Cristina Branco en in de fado in het algemeen, namelijk: gitaar, guitarra, contrabas, cello en allerlei soorten slagwerk, waaronder een marimba en een udu. Samen met de vier muzikanten die deze instrumenten bespelen hebben we de nummers opnieuw gearrangeerd. Het toneelgezelschap Tryater heeft ons de kans gegeven het project te realiseren. Het is dan ook een droom die uitkomt om mijn eigen theaterconcert te kunnen maken. Momenteel ben ik alweer een aantal maanden bezig met het volgende plan. Volgend seizoen wil ik graag een nieuwe cd uitbrengen en een nieuw theaterprogramma. Samen met de Friese dichteres Albertina Soepboer ben ik daar nu materiaal voor aan het ontwikkelen. Oorspronkelijk Friese gedichten, speciaal voor dit project door Albertina geschreven, op muziek van Portugese fado-componisten die ik in Lissabon om hun medewerking heb gevraagd: spannend!

Voor meer informatie bezoek www.Nynkelaverman.nl

In onze agenda staan de komende concerten van haar theatertour aangegeven.

Discografie
Sielesâlt (2004)